

BAB II

TINJAUAN KAJIAN YANG LEPAS

2.0 Pengenalan

Terdapat banyak kajian yang lepas berkaitan dengan minat kerjaya dan pemilihan kerjaya di kalangan pelajar sama ada dijalankan di luar negara. Kajian ini memberi penumpuan terhadap minat kerjaya di kalangan pelajar dari segi jantina, aliran pengajian dan tingkatan. Terdapat ahli-ahli psikologi dan sosiologi telah mengemukakan pelbagai teori tentang perkembangan kerjaya, faktor mempengaruhi pemilihan kerjaya dan proses membuat pilihan.

2.1. Teori Perkembangan Kerjaya

Umumnya teori kerjaya yang ada termasuklah Teori Trait dan Faktor oleh Parson dan rakan-rakan (*Brown & Brooks, 1984* ; *Zunker, 1981*), Teori Perkembangan Kerjaya oleh Ginzberg (*Brown & Brooks, 1984*; *Osipow, 1973*; *Zunker, 1981*), Teori Perkembangan Kerjaya oleh Super (*Super, 1957* ; *1971* ; *Weinrach, 1979* ; *Osipow, 1973*, *Zunker, 1981*), Teori pemilihan Kerjaya oleh Anne Roe (*Osipow, 1973* ; *Zunker, 1981*) dan Teori Pemilihan Kerjaya oleh Holland (*Holland, 1978* ; *1985a*).

Anne Roe telah membentuk teori kerjayanya berasaskan kepada teori personaliti. Roe yang menjadi pengasas kepada teori ini menyarankan bahawa kualiti perhubungan awal yang dialami oleh individu mempengaruhi perkembangan minat yang mana kemudiannya mempengaruhi pemilihan kerjaya individu tersebut.

Roe juga menyatakan bahawa :

- i. individu sebenarnya boleh dikelompokkan kepada pelbagai jenis personaliti item tertentu.
- ii. terdapat beberapa pekerjaan tertentu yang sesuai dengan jenis personaliti yang dimiliki.

Roe kemudiannya menyenaraikan lima pernyataan utama yang berkaitan dengan teorinya. Pernyataan-pernyataan ini telah dihasilkan oleh beliau berasaskan kepada minat dan keperluan individu.

- i. Pewarisan genetik menentukan had potensi perkembangan semua ciri-ciri yang ada tetapi had perincian kawalan genetik serta sifat limitasinya adalah berbeza bagi ciri-ciri yang berlainan.
- ii. Darjah dan hala perkembangan ciri-ciri yang diwarisi adalah dipengaruhi bukan sahaja oleh pengalaman yang dialami oleh individu tetapi juga oleh semua aspek latar belakang kebudayaan dan kedudukan sosio-ekonomi keluarga.
- iii. Corak perkembangan minat, sikap dan lain-lain pemboleh ubah personaliti.

- iv. Dengan kawalan genetik yang secara relatifnya kecil atau tidak spesifik, pada asasnya ditentukan oleh pengalaman individu, di mana perhatian luar kawalan di salurkan ke arah yang tertentu.
- v. Corak tenaga psikik yang terjadi dari segi pengurusan perhatian adalah penentu utama minat.
- vi. Kekuatan keperluan-keperluan ini, kepuasan mereka dan organisasi mereka adalah penentu-penentu utama darjah motivasi yang dinyatakan dalam bentuk pencapaian. (Brown, 1987)

Seterusnya Ginzberg et. al. (1966) telah merumuskan teori Perkembangan Kerjaya mereka yang mengandungi empat unsur-unsur penting. Unsur-unsur itu ialah:

- i. Pemilihan kerjaya adalah satu proses perkembangan yang mana secara tipikal berlaku dalam jangka masa yang lebih dari sepuluh tahun.
- ii. Proses perkembangan ini adalah satu proses yang tidak boleh berpatah balik.
- iii. Proses pemilihan kerjaya berakhir apabila wujud kompromi di antara minat, kebolehan, nilai dan peluang-peluang.
- iv. Terdapat tiga peringkat pemilihan kerjaya iaitu peringkat fantasi (6 hingga 11 tahun), peringkat percubaan (11 hingga 18 tahun) dan peringkat realistik (17 hingga 20 tahun).

Walaupun begitu, Ginzberg telah memfokuskan perhatian kepada kepentingan faktor ekonomi dalam perkembangan kerjaya iaitu satu faktor yang seringkali dilupakan dan diabaikan oleh ahli-ahli teori kerjaya lain. Beliau juga telah menarik perhatian kepada pembolehubah status sosio-ekonomi tetapi seperti yang telah dibincangkan sebelum ini, namun Ginzberg telah gagal untuk menghasilkan hipotesis-hipotesis ini dengan proses perkembangan kerjaya.

Osipow (1968) pula mendapati bahawa terdapat tiga unsur penting dalam proses pembentukan konsep kendiri yang memberi kesan kepada perkembangan kerjaya seseorang individu. Unsur-unsur itu ialah :

- i. Pembentukan konsep kendiri iaitu satu proses apabila seseorang itu melihat perbezaan dirinya dengan orang lain.
- ii. Menterjemahkan konsep kendiri ke dalam istilah pekerjaan, mengenalpasti peranan orang-orang yang signifikan dan sedar akan kebolehan diri tentang sesuatu pekerjaan.
- iii. Perlaksanaan konsep kendiri iaitu keperluan latihan profesional bagi satu-satu kerjaya yang dipilih.

Super (1963) juga menegaskan bahawa keputusan yang berhubung dengan kerjaya seseorang itu di sepanjang hidupnya mempunyai pertalian dengan penentu-

penentu ekonomi, sosial dan psikologi. Penentu-penentu ekonomi yang dinyatakan antaranya termasuklah edaran perdagangan, perubahan teknologi dan perang. Penentu sosial pula termasuklah status sosio-ekonomi, pelajaran, kewarganegaraan, bangsa, agama dan jantina. Penentu psikologi pula meliputi warisan biologi, kecerdasan, bakat istimewa dan nilai. Proses perkembangan ini pula bukan sahaja melibatkan kompromi luaran di antara individu dengan dunia pekerjaan, sebaliknya ia juga melibatkan kompromi dalaman di antara keperluan individu, ibu bapa dan pengaruh kebudayaan (Super, 1963).

2.2 Kepentingan Inventori Minat Kerjaya

Holland (1973; 1978; 1985a), bahawa minat atau pemilihan kerjaya adalah satu ekspresi personaliti individu dan oleh yang demikian menurut beliau inventori personaliti adalah inventori minat. Minat adalah hasil daripada usaha seseorang itu mengubahsuaikan keperluannya sehingga ia mencapai tahap kepuasan kendiri yang tertentu. Jalan menuju ke arah pencapaian kepuasan kendiri ini adalah berbeza-beza antara seseorang individu dengan individu yang lain. (Super dan Crites 1962).

Pembentukan ujian atau inventori minat vokasional telah pun dimulakan sejak dahulu lagi. Antara ujian-ujian yang terdapat pada hari ini ialah *Strong-Campbell*

Interest Inventory (SCII), Kuder Preference Record – Vocational (KPRV), Vocational Preference Inventory (VPI), Self-Directed Search (SDS), Minnesota Vocational Interest Inventory (MVII), Ohio Vocational Interest Survey (OVIS) dan Borang Minat Rothwell-Miller.

Minnesota Vokasional Interest Inventory (MVII) misalnya merupakan inventori yang dibentuk khas untuk menguji minat vokasional pekerja-pekerja lelaki yang mengandungi 15 pernyataan mengenai 9 skala bidang pekerjaan iaitu Mekanikal, Perkhidmatan Kesihatan, Kerja Pejabat, Elektronik, Perkhidmatan Makanan, *Carpentry, Sales-Office, Clean-Hands*, dan Luar-Rumah atau *Out-Doors* serta 21 skala pekerjaan khusus. Responden tidak diberi had masa untuk menjawab soalan-soalan di dalam inventori ini tetapi biasanya mereka dapat menyiapkannya dalam masa kurang daripada 45 minit. Hasil daripada ujian yang dijalankan ke atas 98 orang pelajar yang berkursus di *Dunwoody Industrial Institute* di Minneapolis, didapati bahawa pekali kebolehpercayaan inventori ini dengan menggunakan kaedah Uji dan Uji-Kembali (selang masa selama 30 hari) ialah antara .70 hingga .80 (Shertzer dan Linden 1979).

Alat ukuran *The Western Michigan University Vocational Interest Questionnaire* (WMUVIQ) adalah merupakan antara inventori minat vokasional yang dianggap baru buat masa ini. Inventori ini terdiri daripada dua bahagian iaitu ujian

minat umum dan ujian minat khusus, yang tiap-tiap satunya mengandungi item-item mengenai 16 bidang pekerjaan iaitu Pertanian dan Perhutanan, Perkhidmatan Perlindungan dan Keselamatan, Pekerjaan Kemanusiaan, Sukan, Kejuruteraan, Matematik dan Sains, Pekerjaan berkaitan dengan Perubatan, Perubatan, Seni dan Hiburan, Persuratan dan Perundangan, Perkhidmatan Persendirian, Perkhidmatan Sosial, Pentadbiran dan Pengurusan Perniagaan, Analisis Perniagaan, Perkeranian dalam Perniagaan serta Urusniaga.

Kebolehpercayaan atau pekali ketekalan dalaman alat ukuran WMUVIQ adalah antara .77 dan .90 (Nowak 1986). Nilai pekali kebolehpercayaan diperolehi dengan menggunakan pendekatan kebolehpercayaan Berbahagi-Dua, iaitu 5 item lawan 5 item yang kemudiannya diperbetulkan dengan formula Spearman-Brown. Alat ukuran WMUVIQ ini telah diubahsuai oleh Syed Husin (1987) mengikut konteks Malaysia. Kebolehpercayaan yang diperolehi oleh beliau melalui kajian dengan menggunakan pendekatan-pendekatan kebolehpercayaan Berbahagi-Dua ialah .41 bagi ujian minat umum dan .91 bagi ujian minat khusus.

2.3 Faktor-faktor Yang Mempengaruhi Minat Kerjaya

Menurut Super (1957) menjelaskan bahawa pemilihan kerjaya adalah penting kerana kerjayalah yang akan menentukan kegiatan utama dan cara hidup seseorang. Oleh yang demikian, faktor utama atau persediaan yang perlu ada sebelum membuat pemilihan kerjaya ialah minat. Banyak faktor yang mempengaruhi pemilihan kerjaya. Menurut ahli-ahli teori perkembangan kerjaya Hollingshead (1949), Roe (1954) dan Holland (1966), terdapat beberapa faktor yang mempengaruhi pemilihan kerjaya iaitu bakat dan kebolehan dalam bidang-bidang tertentu, minat serta personaliti yang meliputi konsep diri, nilai dan kehendak.

Crow (1967) juga menekankan tiga perkara sebelum seseorang itu menceburji sesuatu bidang pekerjaan iaitu keupayaan, minat dan sifat peribadi, bidang pekerjaan dan syarat-syaratnya serta kebolehan yang dikehendaki dalam pekerjaan. Menurut beliau lagi, sebab-sebab utama mengapa seseorang itu melibatkan diri dalam pekerjaan ialah mempunyai darjah minat yang tinggi terhadap aktiviti-aktiviti pekerjaan dan mempunyai keupayaan personal untuk mendapat kepuasan daripada pekerjaan yang diceburi.

Faktor persekitaran juga mempengaruhi minat kerjaya di kalangan pelajar. Oleh itu, beberapa pengkaji telah membuat kajian dengan melihat perhubungan antara

persekitaran dengan minat kerjaya. Menurut Crites (1969), perubahan budaya dan sub budaya di tempat tinggal seseorang pelajar boleh mempengaruhi minatnya ke atas sesuatu kerjaya. Begitu juga dengan kajian yang dilakukan oleh Bloom (1979) di mana beliau mendapati perkembangan sesuatu bidang di dalam sesuatu masyarakat boleh mempengaruhi minat kerjaya di kalangan ahli masyarakatnya.

Hushim (1994), telah membuat kajian mengenai pengaruh keluarga, sekolah dan pencapaian akademik terhadap pemilihan kerjaya. Kajian ini melibatkan seramai 200 orang pelajar. Hasil kajian mendapati seramai 143 orang pelajar yang mempunyai pencapaian akademik yang tinggi memilih kerjaya yang berbentuk profesional dan ikhtisas. Hasil kajian juga mendapati sampel kajian yang berpencapaian akademik rendah memilih bidang kerjaya seperti bahagian jualan dan perkeranian. Dengan demikian, pemilihan kerjaya pelajar-pelajar dipengaruhi oleh kesedaran kerjaya pada diri mereka. Ini dapat dilihat dari kajian pelajar yang mempunyai pencapaian akademik tinggi memilih kerjaya yang berbentuk profesional dan ikhtisas kerana mereka mempunyai pengetahuan mengenai bidang pekerjaan.

2.4 Tinjauan Kajian Luar Negara

Menurut Holland (1973, 1985a), personaliti yang kongruens dengan persekitaran akan memberikan kesan yang besar terhadap kepuasan bekerja, kecemerlangan serta meningkatkan kestabilan kerjaya dan seterusnya mempamerkan gaya hidup dan kesihatan yang kukuh. Sebaliknya, jenis personaliti dan persekitaran yang tak seimbang akan mengakibatkan ketidak puasan bekerja, tekanan kerja dan mengganggu kesihatan mental.

Holland telah membentuk alat-alat *Vocational Preference Inventory* (VPI) (Holland, 1985, 1965, 1977), *Self Directed Search* (SDS) (Holland, 1970, 1985a) dan *Self Directed - form Easy* (Holland, 1973) bagi mengukuhkan alat pengukuran minat kerjaya serta jenis-jenis personaliti. Skor-skor yang diperolehi daripada VPI, SDS atau SDS-E dirumus dan disusun mengikut profil bagi membentuk kod tiga huruf (RIASEK) pola personaliti. Bagi memantapkan pemilihan kerjaya, seseorang individu itu perlu membuat padanan yang kongruens dan sesuai mengikut *The Occupational Classification* (Holland, 1972), *Job Finder* (Holland, 1977) atau *The Occupations Finder* (Holland, 1977, 1989).

Kajian Holland (1977) telah mengkaji kesamaan pola minat kerjaya pekerja-pekerja mengikut bidang pekerjaan dengan pelajar-pelajar kolej mengikut bidang pengajian. Sampel kajian terdiri daripada golongan profesional, iaitu ahli psikologi

(ISA), (N = 46), ahli teknologi perubatan (ISA), (N = 45), kaunselor kerjaya (SEA), (N = 113) dan pekerja bank (CRS), (N = 53). Manakala sampel kajian pelajar kolej yang terdiri daripada mahasiswa Matematik (IRA), (N = 1147), Biologi (ISR), (N = 65), Teknologi Perubatan (ISA), (N = 60), Sosiologi (ISA), (N = 176), Kejururawatan (SIA), (N = 76), Pengurusan Hotel dan Restoran (ESK), (N = 142).

Holland menggunakan SDS dan VPI bagi mengukur pola minat kerjaya pekerja dan pelajar kolej ini di mana Indeks Zener-Schnulle digunakan untuk mengukur darjah persetujuan antara pola minat kerjaya dengan kerjaya yang diceburi atau bidang pengajian sampel. Hasil kajian menunjukkan 75 peratus daripada sampel mempunyai minat kerjaya yang serupa dengan kod-kod pekerjaan atau bidang masing-masing. Sejumlah 58 peratus daripada taburan pola minat kerjaya pekerja dan pelajar bidang teknologi perubatan adalah serupa dengan kod pekerjaan atau pengajian masing-masing iaitu ISA. Manakala 44 peratus kaunselor kerjaya mempunyai jenis dan personaliti SEA yang serupa dengan kod pekerjaan yang dilakukan oleh mereka. Daripada penyelidikan ini, wujudnya keserasian pola minat kerjaya dengan bidang pengajian atau pekerjaan sampel dan hasil penyelidikan ini dapat menyokong teori pemilihan kerjaya Holland.

Kajian oleh Shertzer dan Stone (1971) berkaitan dengan pemilihan kerjaya didapati golongan lelaki lebih berminat dengan aktiviti-aktiviti fizikal, mekanikal, saintifik, perniagaan dan politik. Manakala golongan wanita pula lebih berminat

kepada bidang kesenian, sastera dan pendidikan. Hasil kajian yang dijalankan oleh Alexander (1971) mendapati bahawa golongan wanita lebih meminati bidang yang berkaitan dengan perhubungan langsung dengan orang ramai seperti merawat dan menjaga kanak-kanak. Manakala golongan lelaki lebih cenderung kepada bidang mekanikal.

Kajian seterusnya dijalankan oleh Olive (1973). Hasil kajiannya beliau mendapati golongan wanita lebih cenderung dengan aktiviti-aktiviti ‘kewanitaan’ seperti kesenian dan bersifat sosial. Namun tidak ada perbezaan antara kecekapan mental antara golongan lelaki dengan golongan wanita. Hasil kajian Olive ini dipersetujui oleh Omrig dan Thomas (1974) dan menjelaskan bahawa golongan lelaki lebih berminat dalam bidang yang dianggap maskulin atau bersifat kelakian.

Kajian seterusnya dilakukan oleh Robert (1962). Kajian telah dijalankan di sekolah Tinggi di Los Angelas, Amerika Syarikat. Hasil kajian menunjukkan perbezaan minat kerjaya vokasional di kalangan pelajar yang mempunyai pencapaian akademik yang tinggi berbanding pelajar yang mempunyai pencapaian akademik yang rendah. Hasilnya menunjukkan bahawa pelajar yang mempunyai pencapaian akademik yang tinggi lebih berminat kepada kerjaya profesional manakala pelajar yang mempunyai pencapaian akademik yang rendah akan cenderung mencari pekerjaan yang bersesuaian dengan pencapaian mereka.

Duff dan Cotgrove (1982) telah menjalankan penyelidikan terhadap minat kerjaya berdasarkan kursus pengajian yang diambil. Hasil kajian menunjukkan Fakulti Sains Sosial lebih berminat dengan kerjaya bersifat ‘non – industrial’ dan sosial. Manakala pelajar Fakulti Pentadbiran, Kejuruteraan dan Ekonomi lebih cenderung kepada kerjaya yang bersifat perusahaan.

Tamarol (1984) telah menjalankan satu penyelidikan mengenai hubungan antara pola personaliti, bidang pengajian utama dan tahap pencapaian akademik pelajar-pelajar tahun dua dan pelajar-pelajar tahun akhir yang membuat pengkhususan dalam bidang industri dan teknologi di Universiti East Texas State, Texas, Amerika Syarikat ($N = 116$). Alat kajian yang digunakan ialah SDS untuk mengukur jenis personaliti dan purata mata gred kumulatif (*Cumulative Gred Point Average*). Data dianalisis dengan menggunakan Khi-kuasa dua, ujian – t dan Anova menunjukkan bahawa tiada hubungan yang signifikan antara jenis personaliti dengan pengajian dan tahap akademik pelajar-pelajar. Namun terdapat perbezaan yang signifikan antara pencapaian akademik dengan pola personaliti yang berbeza di kalangan pelajar-pelajar.

2.5 Kajian Tempatan

Amir Awang (1975) menjalankan penyelidikan silang budaya dikalangan pelajar Gred 10 di Edmonton, Kanada dan pelajar tingkatan 4 di Pulau Pinang. Penyelidikan ini dijalankan untuk melihat perbandingan tentang kesahan alat kajian *Vocational Preference Inventory* (VPI) dan *Work Values Inventory* (WVI) serta menguji model hexagon Holland. Hasil daripada penyelidikan ini menunjukkan bahawa alat VPI boleh digunakan dalam suasana budaya di Malaysia.

Amla (1987) telah menggunakan sampel tempatan dan menggunakan SDS-E versi Bahasa Melayu menjalankan penyelidikan dan memberi tumpuan terhadap kesahan alat tersebut. Sampel penyelidikan beliau ini melibatkan 564 pelajar baru di Universiti Kebangsaan Malaysia. Hasil penyelidikan menunjukkan bahawa pelajar Universiti Kebangsaan Malaysia menampilkan tiga faktor, iaitu Faktor Sosial-Enterprising, Faktor Artistik dan Faktor Intelektual-Realistik. Koefisien kebolehpercayaan bagi skala-skala dalam ketiga-tiga domain adalah antara 0.40 hingga 0.60. Oleh itu, dapatan yang dihasilkan boleh dianggap sebagai konsisten dengan dapatan-dapatan kajian lain.

Rohany Nasir (1980) telah menjalankan penyelidikan ke atas pelajar universiti dengan menggunakan *Occupational Interest Inventory* (OII). Hasil penyelidikan menunjukkan hubungan yang signifikan antara jantina dan minat

ASII934071

kerjaya. Ia juga menyokong kajian-kajian lepas di mana pelajar perempuan lebih berminat dalam kerjaya yang berkaitan dengan pertuturan dan '*personal - social*'. Manakala pelajar lelaki lebih berminat dengan kerjaya yang menggunakan mesin-mesin, bidang sains dan perniagaan.

Tan (1989) juga mengkaji ke atas pelajar-pelajar kimia Fakulti Pendidikan dan Fakulti Sains dan Fizik Gunaan, Universiti Kebangsaan Malaysia ($N = 70$). Data-data dianalisis dengan menggunakan ujian - t. Hasil penyelidikan menunjukkan bahawa pelajar-pelajar kimia mempunyai minat kerjaya dalam bidang Investigatif (I). Hasil penyelidikan terhadap pengasingan domain-domain skala SDS-E dijalankan, didapati terdapat perbezaan yang signifikan pada skala-skala Realistik (R) antara pelajar-pelajar lelaki dan perempuan; Realistik (R) dan Sosial (S) antara pelajar bumiputera; Realistik (R) dan Konvensional (K) antara pelajar - pelajar Fakulti Pendidikan dan Fakulti Sains dan Fizik Gunaan.

Dasimah (1991) turut menjalankan penyelidikan ke atas pelajar-pelajar sekolah menengah di Selangor ($N = 977$) dengan menggunakan alat SDS-E yang telah diubahsuai dan diterjemahkan oleh Amla (1984, 1987). Hasil penyelidikan mendapati terdapat perbezaan yang signifikan dalam minat kerjaya antara lelaki dan perempuan. Hasil penyelidikan ini juga menyokong teori pemilihan kerjaya Holland kerana penyelidikan ini berjaya menunjukkan alat SDS-E edisi Bahasa Melayu boleh digunakan ke atas pelajar-pelajar di Malaysia.